



Essay

Tanker om mentor-rolle

Tanker om mentor-rolle

af Signe Klejs

Der er forskellige opfattelser af mentorrollen. Ifølge den klassiske opfattelse er det den mere erfarne og vidende person, der bistår den mindre erfarne og mindre vidende. I USA optræder en mentor med højere anciennitet ved karriereudvikling, og i England er hun nærmere en form for guide eller coach, der har relevant viden at bringe i spil. Min tilgang til mentoropgaven har i forbindelse med Connections afsæt i det, der i sin kerne er: et kunstnermøde. Jeg var øjet udefra. Mit øje, naturligvis, der er farvet, tunet og specialiseret af min kunstpraksis. Og altid i øjenhøjde med kunstnerne. Fra det perspektiv kunne jeg bistå i udviklingen af et værk.

Min erfaring med kunstnermøder er et utal af samarbejder, som jeg vil definere som processer, hvor kunstnere mødes i nysgerrighed og fordomsfrihed. Det fælles mål er at nå frem til en række situationer, hvor man udveksler ideer igennem kunstneriske undersøgelser. Det talte sprog bliver utilstrækkeligt, og man må tage andre erfaringer og værktøjer i brug for at undersøge og udvikle i kunstens rum. Forudsætningen for, at dette kan ske, er åbenhed og fortrolighed. Åbenhed, som medfører indsigt og forståelse på trods af diversitet og forskellige udgangspunkter, *drive* og æstetiske præferencer. Fortrolighed i den betydning, at man tør være og blive i den sårbare, skabende position, hvor tvivl og usikkerhed er dominerende tilstande. Der er tale om et succesfuldt kunstnermøde, når man igennem undersøgelser og refleksion påbegynder en rejse imod nye horisonter, man ikke kunne have nået uden hinanden. Det er for mig at se mentorens højeste formål at få menteen - her kunstneren - til at gå på opdagelse i udforskede hjørner i sin praksis, og det gør mentoren ved at stille sin viden til rådighed.

I mine møder med Connections-residenterne har jeg bragt elementer fra min egen praksis i spil i forhold til deres projekter. Jeg har bidraget med erfaringer inden for mit speciale, der har rod i den visuelle kunst med digitale medier og en mangeårig tværæstetisk praksis. Helt konkret har jeg budt ind med min værktøjskasse og guidet i anvendelsen af den. Helt ned på et lavpraktisk hands-on niveau i den konkrete situation: Jeg kobler computer til projektoren, softwaret kører mit visuelle program, røg pustes ud i rummet, projektioner rammer røgen – et nyt rum skabes, residenterne indtager rummet. Nye erfaringer dannes, og uforudsigelige potentialer toner frem.

Min første mentee i denne kontekst var The Nordic Beasts, der præsenterede mig for en ide om en slåskamp mellem en performer og en virtuel karakter. Det skulle ske *live* på scenen for øjnene af publikum, der skulle opleve et *ægte* møde. Det ville sige ingen skærme, men et 100% integreret rum; virkeligt og virtuelt i ét. Efter en grundig beskrivelse og en afklaringsproces stod det klart, at The Nordic Beasts ide krævede en kompleks teknisk løsning, som jeg kun kendte ét eksempel på, nemlig den opgraderede Dr. Pepper's Ghost-teknik, udført med den specialfremstillede Eyeliner-folie. En teknik som lederen af Kulturværftet i Helsingør havde præsenteret for mig nogle år forinden. Sammen med stereo-video projektion, som simulerer 3D, en rokokodrags med 3D-registrering af performerens bevægelser samt 3D-programmering ville det være muligt at løfte opgaven. Samtidig blev de tekniske værktøjer en væsentlig del af den kunstneriske ide. Kulturværftet i Helsingør endte med at co-producere forestillingen, der siden er blevet vist i flere versioner i både Danmark og udlandet. Forestillingen fremstod til slut meget helstøbt med et teknisk set-up, som var rundet af min tilgang til materialet. Udfaldet af selve forestillingen ville have haft et ganske andet udtryk, havde en anden mentor haft mulighed for at arbejde med materialet. Vedkommende ville dermed

også have påvirket projektet i en anden retning, men ikke nødvendigvis løst den opgave, som The Nordic Beasts stillede. Min pointe er her, at selve kurateringen af et mentor-mentee samarbejde er ret afgørende, da værkerne farves af de inputs, der kommer fra mentoren.

Det gode forløb

Grundlaget for en god kommunikation sker, når mentoren sætter sig for at *befrugte* ideen. For at være i stand til dette må hun kende ideens kerne og forstå, hvor kunstnerne er på vej hen, og hvad der optager dem. På dette stadie konfronteres kunstneren med den svære praksis at invitere en udenforstående indenfor på trods af, at ideen/værket er i sin spæde vorden. I denne fase må mentoren tage sin position særligt alvorlig, så hun ikke utilsigtet kommer til at spænde ben for kunstneren, værket eller sin egen rolle. Hvis mentoren er for optaget af sin position som vidende og docerende, kan hun ikke vise ideen/værket den nødvendige ydmyghed, hvilket kan resultere i, at ideen ikke kan adapteres i tilstrækkeligt omfang. Herved kan der opstå dissonans mellem mentor og mentee, hvor bidraget ikke opleves relevant for hverken værket eller mentee'en.

Tværtimod er det væsentligt, at mentor stiller sig til rådighed for ideen uden fordomme og forudindtagede holdninger til genre, æstetik og metode – med andre ord møder værket med åbent sind. At hun kan spørge ind til, hvad det væsentligste i ideen er, hvilken fremadrettet proces der vil være gunstig, og hvorfor? Allerhelst skal al progression komme fra menteen selv, for foreslår mentoren en konkret og uomtvisteligt god ide, vil dette kunne rejse moralske dilemmaer for mentee'en, hvis hun overvejer at implementere forslaget i værket. Det vil for altid være mentorens ide og dermed vil menteen - for altid - kunne tænke på værk-elementet og føle sig fremmedgjort. I værste fald kan kunstneren sidde med fornemmelsen af, at hele værket er til låns, hvis essentielle eller elementære ideer kom fra mentoren. Mentorens spørgsmål skal efterstræbe at være relevante og fri for anekdoter, smagsdommeri og ytringer, der kan risikere at påvirke ideen i en negativ retning. Man må forstå, at spæde ideer er yderst sarte; værket eksisterer jo endnu ikke – kun som en tanke. Tanken eller forestillingen er påvirkelig, og kommer der en bemærkning fra en måske mere erfaren person, der kan opfattes som kritik, lyder nedgørende eller som ligefrem er en afvisning, kan ideen lide skade i så betydelig en grad, at den må kasseres. Det er i mine øjne ikke mentorens rolle at vurdere, om ideen er god eller dårlig, men at få afdækket dens potentiale.

Det er imidlertid ikke kun mentoren, der skal gøre sig umage. I mentor-mentee samarbejdet bør mentee'en også have en åben indstilling. Det er lige så væsentligt, at kunstneren inviterer sin mentor ind, som det er, at mentoren stiller sig åbent og fordomsfrit til rådighed for processen. Kunstneren skal indledningsvis gøre sig umage for at beskrive sit projekt. Efterfølgende må hun lade sprækker stå åbne, sådan at der er 'plads' til, at interferens kan opstå. Hvis ideen er færdig og låst, når mentor bliver introduceret til projektet, vil mentorskabet fejlagtigt komme til at handle om gennemførelse og ikke udvikling.

Et sidste aspekt, man også må være opmærksom på, er tiden. Hvis man sætter definerede tidsrum af til et kunstnermøde, bør begge parter være sensitive overfor deres tilstand. For hvis man overanstrenger sin skaber-kapacitet, vil en ugunstig træthed og modløshed sætte ind, og den kan gøre langt mere skade end gavn, hvis man ufortrødent fortsætter. En fast aftalt tidsramme, man bestræber sig på at overholde, vil således kunne udgøre en unødvendig modstand for ideens sarte potentiale, der modnes med tid, lyttende opmærksomhed og påvirkninger og afprøvninger.

Kuratering af mentoren

Det kan være svært at forudsige, om et mentor-mentee samarbejde rummer gunstigt potentiale. Man bør altid have i baghovedet, at interesse, kemi og æstetiske præferencer kan komme i konflikt. Det er svært at forudsige og umuligt at løse, hvis kemien ikke er tilstede. Hvis kunstneren af den ene eller anden årsag opfatter mentoren som et irriterende element i hendes proces, vil der aldrig opstå noget frugtbart i mødet. Man kan identificere problemet, hvis kunstneren bruger energi på at afvise mentorens spørgsmål, eller hvis hun med et lukket ansigtsudtryk vil forsikre de tilstedeværende om, at mentorens input er irrelevant. Man bør på ærlig vis forholde sig til, at denne mulighed kan opstå, og indarbejde det i planlægningen af relevante forløb. For det vil aldrig gavne kunstneren - og dermed kunsten - at skulle indgå i en kollaborativ proces med en mentor, man ikke svinger med.

Det kan efter min opfattelse være en fordel, hvis mentor og mentee kommer fra forskellige genreområder, for mentoren vil fremstå erfare i kunstneriske processer fra sit eget virke, men med et let kendskab til den aktuelle genre, der kan gøre det lettere at udelukke smagsdommeri og ekvilibristiske referencer af historisk karakter. Denne type overlegenhed kan skabe en følelse af utilstrækkelighed og mindreværd i den yngre kunstner, og dette vil - efter min overbevisning - ikke føre til nogen god proces eller noget godt værk.

Effekten af et godt mentor-forløb

I de tilfælde, hvor jeg har bidraget til konkrete undersøgelser eller tværfaglige udvekslinger, hvori kunstnerne finder elementer og inspiration til at løfte deres ambition et nyt sted hen, er det magiske sket. Her er nemlig foregået en reel udvikling af det kunstneriske sprog, der har bidraget til en udvikling. Det var tilfældet med forløbet omkring *As if, I have missed myself*. Imellem de to koreografer og dansere (Emanuele Rosa og Fabio Liberti) foregik der en fokuseret og kontinuerlig udveksling. De tog mine bidrag ind på samme frekvens og gjorde dem til deres ved igen og igen at udforske og udfordre materialet. Undervejs forstod de, hvilket formål det konceptuelle potentiale i materialet og materialet selv tjente dem og værket. Det var i processen, at synergien skete, at alt blev til ét – ét værk, ét sprog og ét udtryk – befrugtningen begyndte i kunstnermødet og akkumulerede herefter i de følgende processer. Det var en forunderlig oplevelse, man bør betragte med ydmyghed. Den viser selve skaberkræften i mennesket – og rummer i sin enkelthed svaret på, hvorfor mennesket stadig er her, hvad det har skabt og hvorfor. Det viser os, at det er meningsfyldt at skabe sammen. At vi sammen vinder nyt land.

Interferens

Interferens er et velvalgt begreb i denne sammenhæng. Både som billede på kunstnermødet, hvor hver part udgør epicentre, der udsender bølger, der møder den anden parts bølger. Og som udtryk for tiden imellem møderne, der er mindst ligeså vigtig som møderne selv, for det er her ideen modnes og 'sætter sig'. Det er i mellemtiden, at inputs og ide gror sammen med udgangspunktet og bliver til et nyt afsæt.

Afslutningsvis

Kunstnerens vej er ofte ensom, fyldt med tvivl og usikkerhed. Og de værker, man gennemfører, lever deres eget liv, så snart man er færdig – og man starter forfra igen. En mentor kan udfylde rollen som et vigtigt vidne og som den, der kan perspektivere ens praksis. En god proces med en mentor kan medføre en tydeligere fornemmelse af ens praksis og holde én på sporet. Med den rigtige mentor kan man i bedste fald gro ind i en større version af sig selv. Jeg har heldigvis selv oplevet at have gode

mentorer, især i de seneste år. Jeg ville ønske, at jeg langt tidligere havde benyttet mig af muligheden. Når det ikke er sket, hænger det sammen med, at jeg som yngre troede, at jeg ikke kunne vise min utilstrækkelighed og usikkerhed uden at blive betragtet som en talentløs og dårlig kunstner. Det er jo det, vi alle forsøger at skjule. Men med tiden har jeg forstået, at tvivlen og usikkerheden er grundpræmissen i min kunstneriske praksis. Uanset hvor meget jeg laver, ved jeg aldrig, hvordan mit næste værk skal begynde. Det handler ikke om erfaring eller talent, men om at det naturligvis altid er første gang, man skal udarbejde netop dette værk.

Signe Klejs har en MA i digitale medier fra Kolding Designskole og Universität der Künste Berlin, hvor hun har studeret eksperimentel mediekunst. I sit arbejde udfordrer hun den digitale kunst gennem møder mellem krop, rum og teknologi. Hun arbejder med en række af genrer herunder scenekunst, visuel kunst, site-specific kunst, installationer og transmediale projekter. Klejs har udstillet over hele Skandinavien, i Europa, Asien og USA.
